

ISBN: 978-625-7014-08-3

© 2018 Ketebe Kitap ve Dergi Yayıncılığı A.Ş.

Ketebe Yayınları: 218

Poetika

Editör

Hümeyra Çalışkan

Kapak

Harun Tan

Düzeltili

Cihan Aldık

Mizanpaj

Nilgün Sönmez

1. BASKI

Ocak 2020
İstanbul

ketebe.com

Ketebe Yayınları

Sertifika No. 34989

Maltepe Mahallesi Fetih

Caddesi No: 6 Dk: 2

Topkapı 34010 İstanbul

Tel: 212.612 29 30

e-mail: ketebe@ketebe.com

Baskı ve Cilt

Matsis Matbaa Hizmetleri

San. ve Tic. Ltd. Şti

Sertifika No: 40421

Tevfik Bey Mah. Dr. Ali Demir Cad.

No: 51 Sefaköy Küçükçekmece /

İstanbul Tel: 212 624 21 11

© **Kitabın orijinal adı: *The Art of Poetry***

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Şiir Sanatı

PAUL VALÉRY

TÜRKÇESİ

AHMET ÖLMEZ

KETEBE

Paul Valéry

Paul Valéry 1871 yılında Fransa'nın Akdeniz'e kıyısı olan Hérault kasabasında doğmuştur. Hukuk eğitimini tamamladıktan sonra Paris'te yaşamını sürdürmeye devam etmiş ve orada Stéphane Mallarmé ile tanışmıştır. Genç yaşlarında yayımlanan eserleri olsa da ancak 1920 yılından sonra bütün zamanını yazmaya ayırabilmiştir. 1925 yılında Fransız Akademisi'ne seçilen Valéry, bu noktadan sonra Fransız toplumunda önemli bir entelektüel şahıs haline gelmiştir. 1931 yılında Fransız dil ve kültürünü öğretmek amacıyla Collège International de Cannes'ı kurmuştur. Sembolist akımının son temsilcisi olarak görülen Valéry, 1945 yılında vefat etmiştir. Şiirleriyle beraber eleştiri yazılarıyla edebiyat dünyasına katkıda bulunmuştur. Vefatından sonra beş cilt halinde yayımlanan hatıra defterlerinde ise genel olarak bilim ve matematiğe dair konuları ele almıştır.

Ahmet Ölmez

İstanbul'da doğdu. Eğitim hayatının ilk yıllarını Avustralya'da geçirdi. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun oldu. Üniversite yıllarında arkadaşlarıyla beraber *Sirayet* dergisini çıkardı. Şiirleri, yazıları ve çevirileri *İtibar* ve *Cins* dergilerinde yayımlandı. Evli ve bir çocuk babasıdır.

İçindekiler

Takdim	7
Girizgâh	23
<i>Adonis</i> Hakkında	27
Bir Fabl İçin Cenaze Nutku	52
Bir Önsöz	56
Şiir ve Soyut Düşünce	68
Şiirin Sorunları	95
Bir Şiirin Hatıraları	111
Prens ve <i>La Jeune Parque</i>	140
<i>Le Cimetière marin</i> Hakkında	147
<i>Charmes</i> Üzerine Yorumlar	159
Manzum Konuşma Üzerine	165
Madam C.'ye Mektup	172
Şairin Dil Üzerindeki Hakları	174
Şairin Defteri	178
Saf Şiir	189
Güncel Şiir	197
Şiir Üzerine Notlar	200
Şiirin Gerekliği	218
Bir Trajedi ve Bir Trajedi Üzerine Notlar	232

La Fontaine'in Şiiri	242
Victor Hugo, Şekil Vasıtasıyla Yaratan Şair	251
Victor Hugo'nun En İyi Bendi	
Bir Soruya Cevap	260
Hatra Çeşmeleri.....	262
Vakur Bir Hitabe.....	268
Bir Yemek Sonrası Konuşması	
PEN Kulübüne Hitaben.....	274
Ruhani İlahiler.....	278
<i>Egloglar</i> Üzerine Türevler	293
EK	
Edebi Teknik Üzerine.....	309

Takdim

Bir şairi şiir hakkında yazmaya iten sebepler arasında ihtiyaç ve mecburiyeti görmezden gelemeyiz. Genç bir şair mesela kendini şairler ve şiir hakkında yazarken bulabilir çünkü bu genç şair, eğer gazetecilik yeteneği varsa tabii, kendi şiirlerini satmaktansa diğer şairler ve şiirler hakkında yazdıklarını satmakta daha çok kâr elde edebilir. Eğer sonradan elde edeceği başarıları sayesinde bu tür oyalanmalardan kurtulacağını düşünüyorsa boşuna hayal kuruyor: Eğer başarılı olursa, bir tür sınırlandırmadan başka bir tür sınırlandırmaya varacaktır. Diyelim ki bir ziyafet var: “Şiir” veya yurtdışından gelmiş meşhur bir ziyaretçinin sağlığı adına şerefe demek mecburiyetinde kalacaktır. Bir şeyin üzerinden bir asır geçti diye kutlanacaksa, bir tablet ifşa edilecekse, saygıdeğer bir şair şereflendirilecekse: Bu noktada tütsü yakmak veya o esnada birisinin itibarını düzeltmek orta yaşlı şaire düşecektir. Diyelim ki yardıma muhtaç genç, bilinmedik ve gelecek vadeden bir şair var: Kitapları satsın diye reklamı yapılacak ya da en azından kitap tanıtımcılarına bu şairden bahsedilecek ve kıdemli bir şairden bir önsöz talep edilecek. Küresel konferanslar ve kongreler ile Avrupa konferansları ve kongreleri mütemediyen birbirini takip ediyor: Toplumun, şairler

tarafından şiir hakkında söylenen sözlere duyduğu iştah -şirin kendisine karşı duyulan iştah bunun tam tersidir- tatmin edilemez gibi gözükmetedir. Kısacası, bir şairin şiir hakkında yazma ve konuşma dürtüsü veya ona gelen yazı veya konuşma istekleri hayatının erken dönemlerinde başlar ve sonuna kadar devam eder.

Paul Valéry'nin hayatı bu kuralın bir istisnası değildir. Hatta tam tersidir: İtibar sayesinde bu tür şeylerden hariç tutulma biletini almaktan uzak bir noktada olan Valéry, benim bu sözlerimin en aşikâr tasdikini teşkil etmektedir. Kendisi, dıştan gelen baskı veya uyarılar haricinde hiçbir zaman nesir yazmadığını söylemiştir. Bu elbette bir mübalağa: Buna rağmen başka hiçbir şair, talihin getirdiği bu istismarın Valéry kadar mağduru olmamıştır. Bu sebeple elbette, onun en takdire şayan nesirlerini okuma imkânımız oldu ve eğer böyle olmasaydı bu münferit şahane aklın bildiklerinden mahrum kalmış olacaktık. Onun hayatı öyle bir şeydi ki şöhretin arsızlığı ile muhatap olmaya başladığı sıralarda arzusunun baskısından tam anlamıyla kurtulamamıştı. Sonraki yıllarında Collège de France bünyesinde öğretim üyesi olarak finansal rezalete düşme ihtimalinden kurtuldu. Şöhreti için sağlam bir temel atan şiirlerini yazdıktan çok sonra burada halka ders vererek hayatını idame etmeye başladı: Dersleri “şiir sanatı” üzerinedi. Şüphem yok ki açılış dersinde büyük ve sık bir kitle toplanmıştı; fakat iddialarının inceliğinden ve ifadelerinin belirsizliğinden dolayı kitle, onun dediklerini anlamakta güçlük çekmiş olabilir. Valéry'nin sürdüğü yaşam gibi bir hayatın ironisini ancak geriye dönüp bakınca fark edebiliyoruz.

Valéry'nin birçok eleştirel yazısının, yani poetikasının, sıradan bir karakteri var, ama bu onların üstünkörü yazıldığı anlamına gelmiyor. Bariz bir şekilde şiir hakkında yazmaktan hoşlandığını görüyoruz. Tabii genellikle şiir yazma süreci hakkında yazmayı seviyor ve kendi şiirlerinin yazma süreci hakkında yazmayı daha çok seviyor. Eğer şiirlerinin en iyileri

şaheserler arasındaysa, eleştirel metinleri de Fransız edebiyatının en çekici harikaları arasındadır.

Eleştirel metinlerini hususi durumlara yanıt olarak yazan bir yazar kendini açıktaki bulur. Bu yazdığı metinler toplanıp bir arada basıldığında bu kitabı alan okur, bir yanlış anlaşılmaya karşı ikaz edilmelidir. Derlenmiş yazılardan oluşan bir cildi okuduğumuz vakit, hele bunu ilk kez yapıyorsak, eserin sunmadığı bir bütünlük beklentisi içine giriyoruz. Bu mevcut ciltteki bazı yazılar arasında yıllarca fark var. Bu Fransızca metinler aynı zamanda konu yerine kronolojik sıraya göre tertip edilen derlemelerde basılmış. Valéry'nin poetikasının öğrencisi bütüncül bir anlam beklentisine girmiş olabilir; fakat bu beklentisi karşılanmayınca tutarsızlıklar hakkında şikâyetle bulunup yaptığı tekrarlarıyla alay edebilir. Valéry'nin yazılarının muhtelif yerlerindeki pasajları bazen kelimesi kelimesine birbiriyle aynı bulacaksınız. Bunu da hiçbir açıklamada bulunmadan veya özür dilemeden yapıyor kendisi. Ben şahsen bundan şikâyetçi değilim: Ben eleştirel metinleri orijinal halinden okumayı tercih ederim. Sonradan suni bir bütünlük kazansın diye tekrar şekillendirilenlerden pek haz etmem. Bana göre birisinin yazısındaki tekrarları ve çelişkileri, onun düşünce tekâmülüne dair işaretlerdir. Geçmişte farklı bir bağlamda ele aldığım bir konu hakkında tekrar yazma kararı aldığım vakit, yirmi ya da otuz yıl önce yazdıklarımı tamamen görmezden gelirim ve yazımı bitirene kadar da geçmişte o hususta yazdıklarımı deşmem. Ancak ve ancak yazı bittiğinde hatramı tazeleme ihtiyacı duyarım. Eğer bir çelişki bulursam o halde bu, fikrimin değiştiğine dair bir delil teşkil eder. Eğer tekrara düşmüşsem bu da hâlâ aynı şekilde düşündüğümün en somut delili olur. Bilinçsiz bir tekrar, insanın en katı inançlarını veya en kalıcı meraklarını gösterir.

Valéry'nin birçok yazısının tesadüfi karakteri hakkında bahsetme arzusu doğdu içimde; fakat böylece konunun her zaman tesadüfen veya sonuç olarak tercih edildiğini ima etmek